نویسنده :محمد علی گولیر«Mehmet Ali Guller».
منبع وتاریخ نشر: کریدل «2026-10-29».
برگردان : پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل» .

ائتلاف مکه: سپری منطقه‌ای یا جبهه‌ای جدید برای واشنگتن

The Mecca Alliance: A regional shield or Washington’s new front?

اتحاد دفاعی جدید ترکیه با عربستان سعودی و پاکستان ، این خطر را به همراه دارد که آنکارا را به درون دستورکار منطقه‌ای واشنگتن بکشاند و یک شراکت امنیتیِ بالقوه را به رویارویی با ایران و «انصارالله» یمن تبدیل کند .

Turkiye's new defense alliance with Saudi Arabia and Pakistan risks drawing Ankara into Washington's regional agenda, turning a potential security partnership into a confrontation with Iran and Yemen's Ansarallah

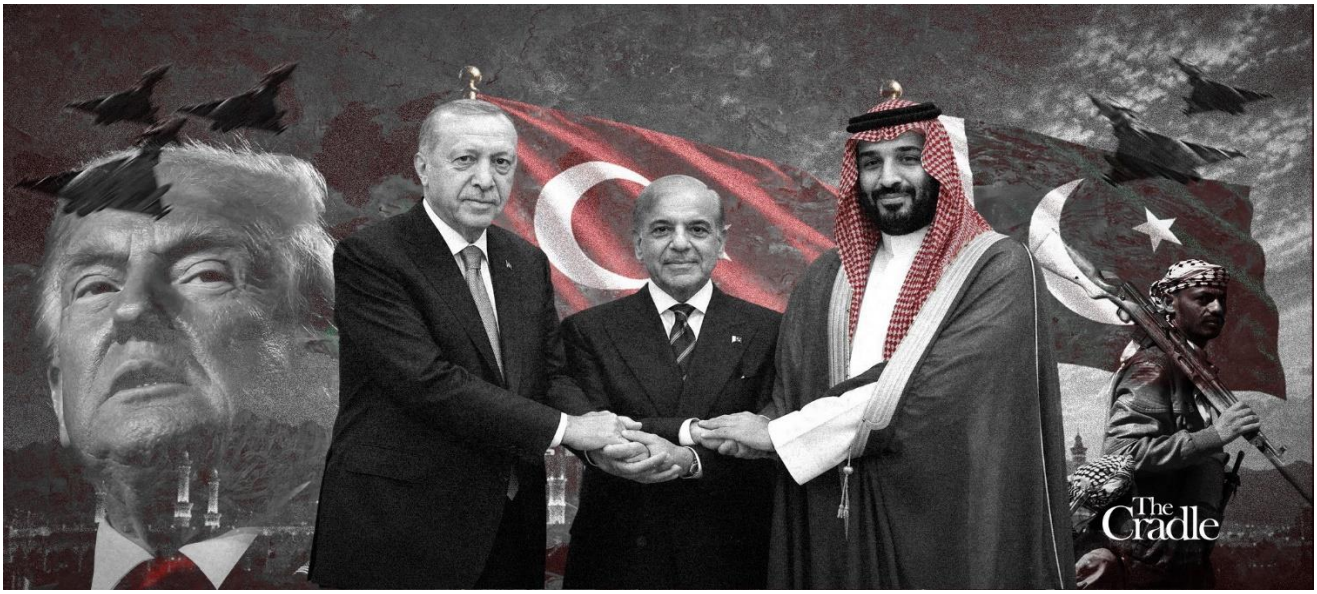

Photo Credit: The Cradle

پیمان دفاعی ترکیه با عربستان سعودی و پاکستان یک سوال اساسی را مطرح می‌کند:آیا آنکارا می تواند یک نظم امنیتی منطقه ای مستقل ایجاد کند و در عین حال تعهدات نظامی را بپذ یرد که در خد مت منافع واشنگتن باشد؟

اتحاد مکه اگر جایگزینی برای معماری امنیتی ایالات متحده ارائه دهد، یک تحول مثبت ا ست. اما اگر صرفاً آن معما ری را تکمیل کند ، با استراتژی تقسیم بار واشنگتن همسو شود و خود را در مقابل ایران قرار دهد، به یک اتحاد منفی تبد یل می‌شود.

اتحادیه‌ای که حول اولویت‌های ایالات متحده ساخته شده است

متاسفانه، گرایش دوم در حال حاضر به سه دلیل غالب است.

1-اتحاد مکه با استراتژی ایالات متحده همسو است.

دکترین ترامپ ، که به د نبا ل تسلط ایالات متحده بر نیمکره غربی است، همچنین شامل انتقال برخی از مسئولیت‌های واشنگتن در اروپا و غرب آسیا به متحدانش است. به همین دلیل است که به عنوان "استراتژی تقسیم بار" توصیف می‌شود.

پاسخ‌های مقامات آمریکایی به این اتحاد با این رویکرد مطابقت دارد. طبق گزارش‌ها، دونالد ترامپ، رئیس جمهور ایالات متحده، از این توافق به عنوان نشانه‌ای مبنی بر اینکه کشورها می‌توانند مسئولیت بیشتری برای دفاع از خود بر عهده بگیرند، استقبال کرده است. بنا به گزارش‌ها، جیمز جفری، سفیر سابق ایالات متحده، نیز با اشاره به تعهدات واشنگتن در مورد چین و ایران، آن را «ایده خوبی» خوانده است. در واقع، ایالات متحده بخشی از بار امنیتی را که از نظر تا ریخی برای عربستان سعودی و کشورهای خلیج فارس بر عهده داشته، به ترکیه منتقل می‌کند.

2 -اتحاد مکه مکمل توافق‌نامه‌های دفاعی ناتو و ایالات متحده است.

از زمان امضای این توافق‌نامه در 7 آگوست 2026، مقامات ترکیه، پاکستان و عربستان سعودی اظهار داشته اند که این اتحاد، مکمل ترتیبات دفاعی دوجانبه موجود آنها با واشنگتن است. آنکا را همچنین این توافق نامه را مکمل ناتو می‌داند.

این توافق‌نامه همچنین همکاری در صنایع دفاعی، تولید مشترک سلاح، انتقال فناوری، اشتراک‌گذاری اطلاعات و هماهنگی نظامی را فراهم می‌کند.

3. واشنگتن، تل‌آویو و اتحاد مکه دشمن مشترکی در یمن دارند.

جو ویلسون ، نماینده ایالات متحده، از این توافق نامه استقبال کرد و اظهار داشت: «اکنون زمان آن رسیده ا ست که ترکیه، پاکستان و عربستان سعودی حوثی‌ها را نابود کنند.» پس از تصمیم این ائتلاف در ۵ اکتبر برای حمایت از عربستان سعودی، ویلسون دوباره از این ابتکار عمل تمجید کرد:

«ائتلاف دفاعی مکه پتا نسیل تبد یل شدن به ناتوی خاورمیانه را دارد. من از متحدانمان ترکیه، پاکستان و عربستان سعودی به خاطر فعال کردن این ائتلاف در مواجهه با تجاوز حوثی‌های تحت حمایت ایران سپاسگزارم.»

شور و شوق ویلسون به هیچ وجه تعجب‌آور نیست. نیروهای مسلح یمن (YAF) که با انصارالله متحد هستند، دشمن واشنگتن و تل‌آویو هستند. عربستان سعودی به مدت ۱۱ سال عملیات نظامی علیه انصارالله انجام داده و خاک یمن را بمباران کرده است.

در این مدت، ایالات متحده بارها عملیاتی علیه یمن انجام داده است. سرهنگ بازنشسته آمریکایی، داگلاس مک‌گرگور، همچنین ادعا کرده است که نیروهای ویژه ایالات متحده و اسرائیل در سال ۲۰۲۴ وارد یمن شدند، اما توسط YAF دفع شدند.

تلاش طولانی واشنگتن برای تشکیل یک بلوک سنی

ائتلاف مکه تا حدودی با پروژه‌هایی که ایالات متحده و اسرائیل سال‌هاست در منطقه دنبال می‌کنند، همپوشانی دارد و به عنوان «ناتوی خاورمیانه» یا «ائتلاف سنی» توصیف می‌شود.

در مصاحبه‌ای در سال« ۲۰۱۲» با چارلی رز، آمی آیالون، رئیس سابق شین بت، از یک ائتلاف سنی به رهبری ترکیه و شامل مصر، اردن و عربستان سعودی حمایت کرد. او استدلال کرد که درگیری اصلی در غرب آسیا نه بین اسرائیل و فلسطین، بلکه بین

سنی‌ها و شیعیا ن است و چنین ائتلافی، با حمایت واشنگتن، می‌تواند با ایران مقابله کند. آیالون همچنین خواستار پذیرش اسرائیل به عنوان یک بازیگر مشروع منطقه‌ای شد.

در سال ۲۰۱۵ ، عربستان سعودی اتحاد نظامی اسلامی علیه تروریسم را تأسیس کرد. با این حال، این ابتکار عمل نتوانست به یک نیروی نظامی مؤثر تبدیل شود.

در سال ۲۰۱۷ ، جیمز متیس، وزیر دفاع ایالات متحده، یک معماری امنیتی منطقه‌ای را ترسیم کرد که اسرائیل را با مصر، اردن، عربستان سعودی و دیگر کشورهای خلیج فارس برای مقابله با تهدیدات مشترک، به ویژه ایران، مرتبط می‌کرد.

در سال ۲۰۱۸ ، واشنگتن اتحاد استراتژیک خاورمیانه (MESA) را راه‌اندازی کرد که به عنوان یک سازمان چتری برای متحدان عرب منطقه‌ای خود در نظر گرفته شده بود و به طور گسترده "ناتوی عربی" لقب گرفت.

در جنوری « ۲۰۲۱ »، کاخ سفید بحرین و امارات متحده عربی را به عنوان شرکای اصلی امنیتی ایالات متحده به رسمیت شناخت. گزارش‌های ماه بعد، مذاکرات اسرائیل با عربستان سعودی، امارات متحده عربی و بحرین در مورد یک اتحاد دفاعی چهارجانبه را شرح دادند.

درجنوری « ۲۰۲۱ »، واشنگتن اسرائیل را از فرماندهی اروپایی ایالات متحده به فرماندهی مرکزی ایالات متحده (CENTCOM) منتقل کرد و آن را در همان ساختار فرماندهی نظامی شرکای عرب واشنگتن قرار داد تا همکا ری منطقه‌ای علیه تهدیدات مشترک را تسهیل کند.

در سال ۲۰۲۲ ، بنی گانتز، وزیر دفاع اسرائیل ، مشارکت اسرائیل در اتحاد دفاع هوایی خاورمیانه به رهبری ایالات متحده را اعلام کرد. ملک عبدالله دوم، پادشاه اردن، متعاقباً از «ناتوی خاورمیانه» حمایت کرد

نظرسنجی

* ترکیه در مورد اتحاد مکه با عربستان سعودی و پاکستان چه باید بکند؟
* رد توافق برای جلوگیری از رویارویی با ایران و یمن .
* تصویب توافق اما محدود کردن آن به همکاری دفاعی .گسترش اتحاد برای شامل کردن ایران و ایجاد یک چارچوب امنیتی منطقه‌ای مستقل .
* پذیرش کامل اتحاد برای تقویت نفوذ نظامی و منطقه‌ای ترکیه.

۱۳ رأی، ۵ روز و ۱۴ ساعت باقی مانده
ترکیه با چه دشمنانی خواهد جنگید.

مقامات ترکیه، عربستان سعودی و پاکستان اصرار دارند که این اتحاد علیه هیچ کشوری نیست و همچنان پذیرای سایر کشورهایی است که مایل به پیوستن به آن هستند.

با این حال، اتحادهای دفاعی مشترک عموماً پیرامون تهدیداتی که اعضای آنها مشترک می‌دانند، تشکیل می‌شوند. با این حال، این سه کشور تهدیدات متفاوتی را درک می‌کنند. عربستان سعودی با جبهه انصارالله می جنگد و ایران را تهدیدی برای خود می داند. پاکستان به طور دوره‌ای با هند درگیر می‌شود و با طالبان مقابله می‌کند. ترکیه درگیر این درگیری‌ها نیست. بنابراین، آنکارا خطرات جدید قابل توجهی را متحمل می‌شود.

با این وجود، ترکیه به درخواست شرکای خود در جلسه(5) اکتبر موافقت کرد که حمایت نظامی از عربستان سعودی در برابر حملات منتسب به جبهه انصارالله را بررسی کند. مکانیسم دفاع جمعی این اتحاد، کمک های هماهنگ را با رعایت رویه‌های ملی پیش‌بینی می‌کند.

این سه کشور همچنین فاقد تعریف مشترکی از تروریسم هستند و سازمان‌های مختلف را به عنوان گروه‌های تروریستی معرفی می‌کنند. این مشکل دیگری برای آنکارا است.

مواضع متغیر آنکارا در مورد یمن

حزب حاکم عدالت و توسعه (AKP) در 11 سال گذشته هرگز موضع ثابت و اصولی در مورد عملیات نظامی عربستان سعودی علیه انصارالله نداشته است. در عوض، آنکارا سه بار موضع خود را تغییر داده است.

وقتی عربستان سعودی مداخله نظامی خود را در یمن در سال ۲۰۱۵ آغاز کرد، رجب طیب اردوغان، رئیس جمهور، اعلام کرد: «ما از مداخله عربستان سعودی حمایت می‌کنیم. ترکیه ممکن است بر اساس تحولات اوضاع، ارائه پشتیبانی لجستیکی را در نظر بگیرد.»

وقتی روابط آنکارا و ریاض پس از قتل جمال خاشقجی، روزنامه‌نگار، رو به وخامت گذاشت، اردوغان مسیر خود را تغییر داد. در سپتامبر ۲۰۱۹ ، او این سوال را مطرح کرد که چه کسی ابتدا یمن را بمباران کرده و چه کسی مسئول ویرانی این کشور است.

ماه بعد، او مستقیماً ریاض را به چالش کشید و اعلام کرد:

«عربستان سعودی باید در آینه نگاه کند. چه کسی یمن را به این وضعیت رسانده است؟ به وضعیت فعلی آن نگاه کنید. آیا ده‌ها هزار نفر در یمن جان خود را از دست نداده‌اند؟ ای عربستان سعودی، اول در مورد این موضوع پا سخگو باش.» وقتی آنکارا متعاقباً تصمیم به ترمیم روابط با ریاض گرفت، موضع آن برای سومین بار تغییر کرد. در سال ۲۰۲۲، اردوغان اذعان کرد که نگرانی‌های عربستان سعودی در مورد انصارالله را به اشتراک می‌گذارد و اظهار داشت که در حالی که ریاض همچنان نسبت به این موضوع حساس است، آنکارا «نگرانی‌های مشترکی» دارد.

تجارت اسلحه پشت مکه و بدر

پس از امضای توافق‌نا مه اتحاد مکه با پاکستان و عربستان سعودی، ترکیه همچنین تفاهم نامه بدر را با پاکستان، اندونزی و قطر امضا کرد.

توافق بدر در درجه اول مربوط به تجارت نظامی و دفاعی است. ترکیه پهپاد، قایق‌های تهاجمی و خودروهای زرهی به قطر می فروشد ، برای پاکستان نا وچه می‌سازد و با اندونزی در زمینه تولید تا نک همکاری می‌کند.

به نظر می‌رسد هدف اقتصادی پشت توافق‌نامه مکه همچنین شامل تجهیز سربازان پاکستانی به سلاح‌های ترکیه‌ای است که توسط عربستان سعودی تأمین مالی می‌شود و برای عملیات مرتبط با یمن است.

آنکارا در حال سا خت یک مجتمع نظامی- صنعتی در اطراف بخش د فاعی رو به گسترش خود، از جمله بایکار، بوده است.

طبق گزارش موسسه تحقیقات صلح بین‌المللی استکهلم (SIPRI) ، ترکیه در سال‌های 2021-2025 به رتبه یازدهم در بین بزرگترین صادرکنندگان اسلحه جهان ارتقا یافته و سهم خود از صادرات جها نی را در مقا یسه با سال ها ی 2016-2020 از 0.9 به 1.8 درصد دو برابر کرده است . حجم صادرات اسلحه این کشور ۱۲۲ درصد افزایش یافت و پاکستان ۱۶ درصد از صادرات ترکیه را به خود اختصاص داد و پس از آن امارات متحده عربی با ۱۲ درصد و اوکراین با ۸/۴ درصد قرار گرفتند.

آمار انجمن صادرکنندگان صنایع دفاعی و هوافضا این گسترش را بیشتر نشان می‌دهد. ترکیه بین سال‌های ۲۰۱۲ تا سپتامبر ۲۰۲۶ تقریباً ۵۴ میلیارد دلار محصولات دفاعی و هوافضا صادر کرده است. بیش از ۳۰ میلیارد دلار از این مجموع - بیش از ۵۵ درصد - بین سال‌های ۲۰۲۳ تا سپتامبر ۲۰۲۶ صادر شده ا ست که از مجموع صادرات ۱۱ سال گذشته بیشتر است.

تعهد ۱۰ ساله قبل از تصویب کامل

اتحاد مکه در ۷ آگوست ۲۰۲۶ امضا شد، اما قبل از دریافت تأیید از مجلس ملی کبیر ترکیه (TBMM)، اعضای آن قبلاً جلساتی برگزار کرده، کمیته‌هایی را تشکیل داده و در مورد دبیرکل توافق کرده بودند.

این توافق ۱۶ ماده‌ای در ۲۷ اکتبر به کمیته امور خارجه TBMM رسید، جایی که لایحه تصویب با وجود اعتراضات مخالفان تصویب شد. این توافق هنوز نیاز به بررسی کامل توسط مجلس داشت.

قانونگذاران مخالف، بندی را که مانع از خروج در طول ۱۰ سال اول می‌شد، به چالش کشیدند. این توافق مدت نامحدودی دارد، اما اعضا می‌توانند پس از دهه اول با حداقل سه ماه اطلاع کتبی، از آن خارج شوند. چرا این محدودیت را اعمال کنیم، در حالی که دیپلمات‌های بازنشسته نیز از آن انتقاد کرده‌اند؟ کدام عضو از آن سود می‌برد؟

هدف اقتصادی که در بالا ذکر شد، یک توضیح احتمالی ارائه می‌دهد. تعهدی یک دهه‌ای می‌تواند به آنکارا کمک کند تا عربستان سعودی، قطر، پاکستان و اندونزی را به عنوان بازارهای بلندمدت برای صادرات تسلیحات ترکیه تضمین کند.

معاون وزیر امور خارجه ترکیه، لونت گمروکجو، به قانونگذاران گفت که فعالیت‌های انجام شده قبل از تصویب، مقدماتی بوده‌اند و هیچ تعهد پرسنلی، قانونی یا مالی برای ترکیه ایجاد نمی‌کنند. هرگونه استقرار نیروهای ترکیه در خارج از کشور طبق ماده ۹۲ قانون اساسی نیاز به مجوز جداگانه پارلمان دارد.

عامل ایران: تله ای برای آنکارا

حرکت سریع ائتلاف مکه از امضا در ۷ آگوست به تصمیم حمایت در ۵ اکتبر، قبل از تکمیل تصویب داخلی، نشان‌دهنده حس فوریت است. چه چیزی آن را هدایت می‌کند و به منافع چه کسی خدمت می‌کند؟

پس از بستن تنگه هرمز توسط ایران، نیروهای متحد انصارالله در امتداد ساحل غربی یمن به سمت تنگه استراتژیک و حیاتی باب المندب پیشروی کردند و واشنگتن را نگران کردند. اختلال در اطراف این دو مسیر حیاتی انرژی و تجارت، به توضیح فشار برای هماهنگی سریع نظامی کمک می‌کند.

از این اتحاد خواسته شده است تا به چیزی دست یابد که عربستان سعودی در 11 سال گذشته در انجام آن شکست خورده است. ترکیه و پاکستان در معرض خطر کشیده شدن به

تلاش‌هایی برای عقب راندن انصارالله هستند، کاری که واشنگتن و تل‌آویو بارها برای آن تلاش کرده‌اند.

این امر همچنین ترکیه را در معرض رویا رویی با ایران قرار می دهد، نتیجه‌ای که مدت‌هاست امپریالیسم آمریکا و اسرائیل به دنبال آن بوده‌اند.

برای آنکارا، ایفای نقش نظامی در یمن از طریق اتحاد مکه یک تله خواهد بود. منافعی که در آنجا در معرض خطر است، منا فع ترکیه نیست، بلکه منافع واشنگتن ، تل‌آویو و کشورهای خلیج فارس است. به نظر می‌رسد آنکارا درآمدهای احتمالی صادرات اسلحه را به عنوان جبران کافی برای این خطر می‌داند.

ترکیه دو راه برای خروج دارد.

1. امتناع از تصویب توافق‌نامه. اگرچه پیمان 16 ماده‌ای در 27 اکتبر به تصویب کمیته امور خارجه TBMM رسید، اما کل مجلس همچنان می‌تواند لایحه تصویب را رد یا کنار بگذارد.

2. ایران را به اتحاد مکه وارد کند. تبدیل این پیمان به بستری برای یک معماری امنیتی مستقل منطقه‌ای، مستلزم گسترش آن به گونه‌ای است که تهران را نیز در بر بگیرد. این امر به ترکیه کمک می‌کند تا از دام یمن اجتناب کند و به حل و فصل منطقه ای برای رویارویی ریاض-صنعا کمک کند.

اما آیا این ممکن است؟ مسعود پزشکیان، رئیس جمهور ایران، آمادگی خود را برای پیوستن به اتحاد مکه ابراز کرده است. در ۲۶ اکتبر، مقامات ارشد عربستان سعودی ، پاکستان و ترکیه با مقامات ایرانی در تهران دیدار کردند. چهار طرف توافق کردند که به بحث در مورد صلح و امنیت منطقه‌ای ادامه دهند

اینکه آیا این مذاکرات با هدف ورود ایران به اتحاد مکه یا کسب امتیاز بر سر صنعا در بحبوحه تهدیدات فزاینده آمریکا و اسرائیل علیه تهران انجام می شود، هنوز مشخص نیست.

---------- **با تقدیم احترامات** «2026-11-04»